

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אשכול מורשת
הפיקוח על הוראת המקרא בחינוך הממלכתי
אוגוסט 2016

אב, תשע"ו

לכבוד
מנהלי בתי הספר
מרכזי המקצוע והמורים לתנ"ך

מנהלים, מרכזים ומורים יקרים שלום רב,

חוזר מפמ"ר תנ"ך בחינוך הממלכתי תשע"ז/1

"חונך לנער על פי דרכו" (משלי כ"ב, ו'), מפרש המלבי"ם: "מצוה שיהיה החינוך על פי דרכו, כי כל אדם מסוגל מטבעו לעניין אחר...". רפורמת הלמידה המשמעותית יוצרת לנו, מורים ותלמידים כאחד, למידה-הוראה - והערכה אחרות. נחשפנו לעשייה ברוכה של צוותי מורים, אשר מביאה עמה משב מרענן ומחדש, היוצר שיח ודיאלוג אחר שאנו כה משוועים לו בתחום הדעת שלנו.

שיח ודיאלוג כזה לא יכול היה להיווצר ללא אחריות מחויבות ואהבה שלנו, צוות מורי התנ"ך. העשייה הזו מגיעה לפתחנו מוצגת בפני כל, אומרת שניתן אפשרי, והיא בידנו.

העושר בחומרי למידה, הוראה והעשרה הוא עצום. השאלה מה ניתן לעשות אתו. כיצד ניתן לתרגמו לכדי שיעור רלוונטי מסקרן ומערב. יצירת שיעור בו הידע ומיומנויות מהווים קרקע פורייה לשיח משמעותי סביבם. שיח הפותח לאופקים נוספים ותחומי דעת אחרים, שואל, חוקר ולעיתים מתריס. שיח המעמיד את התנ"ך במקום הראוי לו, כטקסט מכונן תרבותי וזהותי, הרלוונטי גם היום. שיח כזה אנו תקווה שיהיה במסגרת הלימוד כולו, בנוסף לזו בהערכה החלופית. אנו מבקשים לקדם שיח עם הטקסט המקראי ולימוד משמעותי בו, אשר יעורר לסקרנות, מעורבות ורלוונטיות. השימוש בספר הספרים כטקסט המחייב בלבד, וחשיפה של התלמידים לשמוע ולקרוא את הטקסט המקראי, על ניביו וביטוייו, מחייבת את כל רמות הגיל. לרשות המורים עומדים אמצעים רבים לקריאה רהוטה של הטקסט המקראי, אשר ניתן להיעזר בהם.

בידכם, הצוותים המקצועיים, היכולת והאפשרות לעצב את הלמידה במקצוע כך שתהיה אחרת, לקבעו ולהנחילו לדורות.

חוזר זה עוסק בנושאים הבאים :

1. מבנה בחינות הבגרות
 - א. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בתוכנית 30 - 70 לנבחנים אינטרניים - עמ' 2
 - ב. הפרק הרביעי בבחינת הבגרות 2 יח"ל – עמ' 3
 - ג. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בתוכנית 30 - 70 – שאלון מותאם - עמ' 3
 - ד. בחינת הבגרות לעולים חדשים 2 יחידות לימוד - עמ' 3
 - ה. בחינה מתוקשבת לתלמידים בעלי התאמות לימודיות - עמ' 4
 - ו. תכנית ההיבחנות 30 - 70 לתלמידים לקויי שמיעה - עמ' 4
 - ז. בחינות הבגרות ביחידות המורחבות על פי תכנית 30-70 - עמ' 4
 - ח. מועדי היבחנות ומספרי השאלונים על פי תכניות הלימודים - עמ' 5
 - ט. נבחני משנה ואקסטרניים - עמ' 5-6
2. החממה הפדגוגית - עמ' 6-7
3. תכנית הלימודים 30-70 חטיבת הביניים - עמ' 7
4. תכנית הלימודים בחינוך היסודי - עמ' 7-8
5. השתלמויות וימי עיון תשע"ז - עמ' 9
6. מערך ההדרכה בתנ"ך - עמ' 10
7. למידה חוץ כיתתית - עמ' 10
8. שנת ירושלים תשע"ז - עמ' 10
9. "תורה נביאים...וכותבים" - עמ' 10

1. מבנה בחינות הבגרות

א. מבנה בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בתוכנית 30-70 לנבחנים אינטרניים

תכנית הלימודים בהתאם לרפורמה, מיועדת לתלמידים שהחלו את לימודיהם בכיתה י' בשנת תשע"ה. תלמידי תשע"ז יבחנו על פי מתכונת 30-70 בלבד. פירוט פרקי הלימוד לחטיבת הביניים והחטיבה העליונה, הצעה להוראתם לאורך שנות החטיבה העליונה, מופיעים [באתר תנ"ך ממלכתי](#). חובה ללמד בכיתה את פרקי ספר בראשית ופרקי הבחירה בנושאי החוק או החכמה. החקר ההעמקה וההרחבה בהם, יהיו במסגרת ההערכה החלופית. שיקול הדעת לבחירת פרקים אלה להערכה בית ספרית, המלצה לזמן הוראתם ולמידתם בכיתה, [דרכי ההערכה והמחונן](#) להערכה, מופיעים באתר תנ"ך ממלכתי. דוגמא [למבנה בחינת הבגרות](#) בשאלון תכנית 70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

ב. הפרק הרביעי בבחינת הבגרות 2 יח"ל

הפרק הרביעי בבחינת הבגרות בשנת הלימודים תשע"ז, יעסוק בטקסט המקראי, על אופיו מיומנויותיו ותכניו, ללא ציון מקדים מהיכן הוא ילקח. בהשתלמויות המורים בשנת הלימודים תשע"ז, נעסוק גם בכלים לקריאה ולהבנת הטקסט המקראי.

לתובנות מבחינת הבגרות 2 יח"ל שנערכה בקיץ תשע"ו, ראו [בהודעות מפמ"ר](#), באתר תנ"ך ממלכתי.

ג. בחינת הבגרות בהיקף 2 יחידות לימוד בתכנית 30 – 70 – שאלון מותאם

פרקי הלימוד והיקף תכנית הלימודים לנבחנים במבחן מותאם, אינו שונה מפרקי הלימוד וההיקף הנדרשים מכלל התלמידים. תלמידים שקיבלו אישור מוועדת ההתאמות המחוזית להיבחנות במבחן מותאם, ילמדו את היקף החומר ככול התלמידים. בעת ההיבחנות בבחינת הבגרות, תלמידים אלה זכאים לבחירה רחבה יותר או להפחתה במספר השאלות שעליהם לענות – בהתאם [להנחיות](#) המופיעות באתר תנ"ך ממלכתי.

חל איסור לצרף כל הוראות לתלמידים הנבחנים בשאלון מותאם. הפניות של בתי הספר בדבר שאלון מותאם בסמוך לקיום בחינות הבגרות, אינן מכבדות את זכויותיהם של תלמידים אלה. תלמיד הזכאי להתאמות אלה, טוב שייבחן לאורך כל השנה במתכונת כזו. יש לחשוף את התלמיד למבנה זה, בכל ההערכות הנעשות לאורך כל השנה וכן בבחינת המתכונת, ולא רק סמוך לבחינת הבגרות. כך התלמיד יתרגל מבעוד מועד מבנה של בחינה מותאמת.

קליטת נבחנים אקסטרניים בעלי התאמה לימודית של מבחן בעל פה :
נבחנים אקסטרניים בעלי התאמה לימודית של מבחן בעל פה, זקוקים להשתבץ בבתי ספר על מנת לממש את זכותם להיבחנות בעל פה. אנו תלויים ברצון הטוב שלכם לקלוט נבחנים אלה ולבחון אותם בעל פה בבית ספריכם. אנו קוראים כאן לצוותי התנ"ך להירתם ולסייע בקליטת נבחנים אקסטרניים לצורך היבחנותם בעל פה. בהזדמנות זו שלוחה תודה מיוחדת והערכה רבה לצוותי המורים בבתי ספר רבים, אשר התנדבו לקלוט ולבחון נבחנים אקסטרניים בבית ספרם.

ד. בחינת הבגרות לעולים חדשים 2 יחידות לימוד

תכנית הלימודים 30-70 בהתאם לרפורמה לנבחנים עולים, מופיעה באתר תנ"ך ממלכתי. בחינת הבגרות לעולים שאלון 1284 תכלול את כל הנושאים, במסגרת ה 70%.
פרקי ההלימה (פרקים שלא יילמדו) בתוכנית 70% הם :
בראשית ל' 1-26, ל"ה 23-29, שופטים ב' 6-23.
פרקי הלימוד בנושאים "המסגרת החוקית של העם" ו"מגילת רות", ילמדו גם הם בכיתה. החקר, ההעמקה וההרחבה בהם, יהיו במסגרת ההערכה החלופית 30%.
באתר תנ"ך ממלכתי תוכלו למצוא את [תכנית הלימודים, מבנה בחינת הבגרות, שאלון לדוגמא](#) ו[זכויות תלמידים עולים ותושבים חוזרים](#).
מבקשת לחזור ולהבהיר שאין שאלון מותאם בבחינת העולים.

ה. בחינה מתוקשבת לתלמידים בעלי התאמות לימודיות

הבחינה המתוקשבת נועדה לתלמידים בעלי התאמות לימודיות הדורשות סיוע של בוחנים במהלך הבחינה לצורך הקראת השאלון, הכתבה לבוחן ניטרלי, שעתוק הבחינה ובחינה בעל פה. השימוש בבחינה המתוקשבת מאפשר לתלמידים לשמוע את הטקסט המקראי ואת שאלון הבחינה ולהקליד את תשובותיו על גבי המחשב. השימוש בבחינה המתוקשבת, מסייע רבות לצוות המקצועי, בהתנהלות אל מול מגוון וריבוי ההתאמות הלימודיות של תלמידיו. בחינת הברגרות המתוקשבת נערכת במועדי הקיץ בלבד. סמוך לבחינת הברגרות, מתקיים אירוע הדמיה ארצי של בחינת הברגרות, לצורך בחינת המוכנות של כל המוערבים בהפעלת הבחינה – הנבחנים עצמם, המורים, רכזי המחשוב וצוות מטח. אירוע ההדמיה ישמש גם בחינת מתכונת. על נהלי [הבחינה המתוקשבת](#) ובחינת ההדמיה, ניתן לקרוא באתר תנ"ך ממלכתי. את [פרטי המדריכה הארצית](#) האמונה על הבחינות המתוקשבות, ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.

ו. תכנית ההיבחנות 30 - 70 לתלמידים ליקויי שמיעה

[תכנית הלימודים](#) בהתאם לרפורמה 30 – 70, לליקויי שמיעה, מופיעה באתר תנ"ך ממלכתי וכן דוגמא [למבנה בחינת הברגרות ב 70%](#). תכנית הלימודים המותאמת היא ארצית ומחייבת את כל התלמידים הזכאים להיבחן בה. פרקי הלימוד בתכנית הלימודים במסגרת ה 30%, ילמדו גם הם בכיתה. פרקים אלה יהיו במסגרת ההערכה החלופית. [הצעות לדרכי ההערכה מגוונות בתכנית 30%](#), ו [מחוויו להערכה חלופית](#) מופיעים באתר תנ"ך ממלכתי.

ז. בחינות הברגרות ביחידות המורחבות על פי תכנית 30-70

לימודי ההרחבה בתנ"ך, מאפשרים לתלמידים לזכות במגמה מורחבת ברמה של חמש יחידות לימוד, כאשר שתי יחידות החובה נכללות כבר בה. על הוראה, למידה וההערכה ביחידות המורחבות לנבחנים אינטרניים ואקסטרניים, ניתן לקרוא [במסמך היחידות המורחבות](#), באתר תנ"ך ממלכתי.

הלימודים המורחבים כוללים שני חלקים: שתי יחידות לימוד בהערכה פנים בית ספרית ויחידה אחת בהערכה חיצונית.

היחידות להערכה פנים בית ספרית מורכבות משני נושאים: ["מנהיגות במקרא"](#) ו ["נשים במקרא"](#). בית הספר יכול להמיר את נושא "הנשים במקרא" בנושא ייחודי, בכפוף לאישור המפמ"ר. אנו עדים לעושר לימודי שמורים ותלמידים כאחד, חווים בבחירה חופשית זו. היחידה להערכה חיצונית תהיה על [מגילות](#).

תכנית הלימודים [ביחידות ההרחבה בלימודי התנ"ך](#), ו [תכנית ההלימה](#) מופיעות באתר תנ"ך ממלכתי. את [פרטי המדריכה הארצית](#) האמונה על היחידות המורחבות, ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.

ח. מועדי הבחינות ומספרי השאלונים על פי תכניות הלימודים

יחידות הלימוד	מועד	נבחנים אינטרנים, 70%
2 יח"ל	חורף תשע"ז תלמידי י"ב; תלמידי י"א - אוכלוסיות ייחודיות בלבד	1281
2 יח"ל	קיץ תשע"ז	1281
2 יח"ל עולים חדשים	חורף תשע"ז - כיתות עולים בלבד	1284
2 יח"ל עולים חדשים	קיץ תשע"ז	1284
יחידות מורחבות- יחידת המגילות	קיץ תשע"ז	1381

ט. נבחני משנה ואקסטראניים

1) **בחינת הבגרות בהיקף 2 יח"ל לנבחני משנה ולנבחנים אקסטראניים :**
 תכנית הלימודים 30-70 בהתאם לרפורמה לנבחנים אינטרנים, זהה לתכנית הלימודים לנבחני משנה ואקסטראניים. השוני הוא בחלוקה של המבחן לשני שאלונים לנבחני המשנה והאקסטראניים. שאלון 1281 עוסק ב 70% מתכני הלימוד, ושאלון 1282 עוסק ב 30% הנותרים מתכנית הלימודים. תכנית הלימודים 30-70, מופיעה [באתר תנ"ך ממלכתי](#).
 דוגמא [למבנה בחינת](#) הבגרות שאלון תכנית 70%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.
 דוגמא [למבנה](#) ול**בחינת בגרות** שאלון תכנית 30%, ניתן לראות באתר תנ"ך ממלכתי.

נבחני משנה או אקסטראניים, חייבים לוודא את מספר השאלון אליו הם ניגשים בתאום עם אגף הבחינות.

2) **בחינת הבגרות 30-70 לעולים חדשים, לנבחני משנה ולנבחנים אקסטראניים :**
 תכנית הלימודים 30-70 בהתאם לרפורמה לנבחני משנה ואקסטראניים זהה לתכנית הלימודים לנבחנים אינטרנים. השוני הוא בחלוקה של המבחן לשני שאלונים, לנבחני המשנה והאקסטראניים. שאלון אחד עוסק ב 70% מתכני הלימוד, והשאלון הנוסף עוסק ב 30% הנותרים מתכנית הלימודים.

פרקי הלימוד בנושאים "המסגרת החוקית של העם" ו "מגילת רות", יופיעו בשאלון ה 30% לתלמידי משנה ואקסטרינים.

כן מצויים באתר תנ"ך ממלכתי [תוכנית עולים חדשים במסגרת 30-70](#), [דוגמא לשאלון 70%](#) ודוגמא לבחינת הברות [שאלון 30%](#), לתלמידי משנה ואקסטרינים.

3) **בחינת הברות לפי תכנית תשע"ג לעולים חדשים, לנבחני משנה ולנבחנים אקסטרינים:**

חל עדכון בפרסום נושא החובה בתכנית הלימודים תשע"ג לעולים חדשים, לנבחני משנה ואקסטרינים. העדכון מופיע [באתר תנ"ך ממלכתי](#).

4) **יחידות מורחבות לנבחני משנה ולנבחנים אקסטרינים:** לתכניות הלימודים ביחידות המורחבות לנבחני משנה ולנבחנים אקסטרינים, [ראו באתר תנ"ך ממלכתי](#)

2. **החממה הפדגוגית - למידה מצמיחה אדם**

במסגרת ה"חממה הפדגוגית" ישולבו שאלות חשיבה, ערכים, מעורבות, ורלוונטיות בבחינות הברות. כמו כן, במסגרת החממה, יורחבו התוכניות ממירות הברות ומורים יוכלו להציע או להצטרף ליוזמות מחליפות ברות על פי תנאי סף ועמידה בדרישות מחייבות כפי שמפורט לעיל.

להלן הערוצים המוצעים בחממה הפדגוגית:

- **הטמעת פריטי בחינות מקדמי חשיבה ועמ"ר (ערך, מעורבות, רלוונטיות) בבחינות החיצוניות.** החל משנת הלימודים תשע"ז, ברוב בחינות הברות תהינה שאלות שהן שאלות חשיבה מסדר גבוה הנוגעות לחיי הלומדים או עוסקות בערכים מתוך תכנית הלימודים של תחום הדעת, בהיקף של עד 5 נקודות. **בבחינת הברות בהן קיימות שאלות מסוג זה – יורחב היקפן באופן מדוד תוך דיאלוג עם המורים. דגמים לשאלות אלו יפורסמו בחודשים אוקטובר/נובמבר 2016.** אודות שאלות העמ"ר, המחשבה העומדת מאחורי התהליך וכן דוגמאות לשאלות, ניתן לקרוא [במאמר זה](#).
- **בחינות ברות מקוונות**- בשנים הבאות יורחבו בהדרגה תחומי הדעת שיש להם בחינות מקוונות, עתירות מדיה, כולל התאמה ללקויות למידה [לבתי ספר שיבחרו יוכלו להצטרף כבר בתשע"ז].
- **הרחבת תכנית תמ"ר- תכנית ממירה היבחנות במקצועות החובה.** תכנית זו משלבת הבחנות בית ספרית ב היקף של 50% וחלופה בהערכה הממירה 50% (חקר, תלקיט, PBL, מטלת ביצוע והצעות נוספות). מנהלים ומורים המעוניינים להרחיב תכנית זו בבית ספרם יפנו במייל: Mazkirut_Pedagogit@education.gov.il (למידע נוסף).
- **הרחבת היקף תוכנית "חלוצי הערכה"**- בשיתוף והובלת הגף העל יסודי במנהל הפדגוגי.
- **תכניות מקוונות מחליפות ברות** – בשנה הקרובה יפותחו ניסויים בכמה תחומי דעת ללמידה מקוונת ממירה ברות [הניסוי יכנס בפועל בשנה"ל תשע"ח לבתי ספר שיבחרו בכך].

- **הרחבת תכניות לימודים ייחודיות** - התכניות מאפשרות למידה בינתחומית במקצועות **מוגברים** שבתי הספר או גופים מוכרים מפתחים בהנחיה ובליווי של המזכירות הפדגוגית. [\(למידע נוסף\)](#).
 - **יוזמות חדשות** של תחומי דעת – בחודשים הקרובים יצא קול קורא מפורט המזמין מורים וצוותי הוראה מהשטח לשלוח רעיונות והצעות המתאימות לרוח החממה ויכולתם להשתלב בה. המעוניינים להציע חלופות – יפנו למפמ"ר הרלוונטי לשם התייעצות וקבלת אישור.
- בתחום הדעת תנ"ך אנו משתלבים בחממה הפדגוגית -
- **תכנית תמ"ר** - תכנית ממירה היבחנות במקצועות **החובה**. תכנית זו משלבת הבחנות בית ספרית ב היקף של 50% וחלופה בהערכה הממירה 50% (חקר, תלקיט, PBL).
- על תכנית תמ"ר בתחום הדעת תנ"ך ניתן לקרוא במסמך [ההדגשים והעקרונות ובמחווה](#) [ההערכה](#) המצורף לתכנית. [פרטי המדריכה](#) האמונה על תכנית תמ"ר בתחום הדעת, ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.
- על תכנית חלוצי הערכה בתחום הדעת תנ"ך ניתן לקרוא במסמך [ההדגשים והעקרונות ובמחווה](#) [ההערכה המצורף לתכנית](#). פרטי [המדריכה האמונה על תכנית חלוצי הערכה](#) בתחום הדעת, ניתן למצוא באתר תנ"ך ממלכתי.
 - מבחן בגרות מקוון. בחינת בגרות במתכונת 2 יחידות לימוד ובתכנית הלימודים המחייבת.
 - בחינה מקוונת תאפשר ניצול של המדיה הדיגיטלית, אשר בחינה מודפסת אינה יכולה לאפשר.
 - תכניות מקוונות מחליפות בגרות, המאפשרות למידה הוראה והערכה אחרת. פיתוח יחידות לימוד, המשולבות במסגרת הלימודים הרגילה ובתכנית הלימודים הקיימת.

3. תכנית הלימודים 30 - 70 בחטיבת הביניים

בלימוד תחום הדעת בחטיבת הביניים, יש המשך ביסוס עקרונותיו ומטרותיו של תחום הדעת אשר נלמד בחינוך היסודי ומסתיים בחט"ע. [תכנית הלימודים לחטיבת הביניים](#), משקפת זאת. הסיפור המרכזי המתחיל בחט"ב ונמשך עד לכיתה י"ב, נסוב סביב הירידה למצרים ועד לחורבן בית ראשון הגלות ושיבת ציון. לימוד פרקי התכנית בחט"ב הכרחיים ונחוצים להבנת הרצף הסיפורי בחט"ע אצל התלמידים. בנוסף פרקי הלימוד מזמנים לנו בתהליך ההוראה והלמידה, התמודדות עם [מיומנויות נדרשות](#) בתחום הדעת.

תכנית הלימודים 30-70, המוצעת מתייחסת לאותם הפרקים שלא ניתן בלעדיהם להכיר את מהות ועיקר הספרים הנלמדים. אלה נלמדים במסגרת ה 70%. שאר פרקי הלימוד בתכנית הלימודים במסגרת ה 30%, יהוו בסיס ללמידה אחרת, על פי בחירת המורה ובהתאם לצרכי תלמידיו. באתר תנ"ך ממלכתי ניתן למצוא, כר נרחב "ללמידה דורכת" מעשירה מגוונת ורב תחומית, לרוב פרקי התכנית. כמו כן [מחווה להערכה חלופית](#) בהם ניתן להשתמש לכל פרקי התכנית.

4. תכנית הלימודים בחינוך היסודי

תכנית הלימודים בחינוך היסודי, מספרת את הסיפור המקראי מראשית ועד לקורות ממלכת יהודה וישראל. התכנית עוסקת בדמויות אירועים מקומות ותקופות מרכזיים, המהווים נכסי צאן ברזל, ותשתית תרבותית.

כמו כן מבקשת תכנית הלימודים בחינוך היסודי, לתת בידי התלמיד ידע, ערכים ומיומנויות, כחלק בלתי נפרד מלימוד תחום הדעת.

תלמידי החינוך היסודי, נחשפים לתכנים אלה בפעם הראשונה ופעמים יכולה להיות זו היחידה, לאורך שנות לימודיהם במערכת החינוך. אשר על כן חשיבות מרובה ואחריות מוטלת על מורי היסודי, ללמד את התכנית במלואה, על פי עקרונותיה ומטרותיה, בהתאם לכל שכבת גיל. הלמידה של תחום הדעת על מרכיביה השונים בחינוך היסודי, מהווה תשתית הכרחית ללימוד תחום הדעת בחטיבת הביניים והחטיבה העליונה.

בשנה זו, בנינו מספר מסמכים לעזר ולסיוע לכם, הצוות המקצועי, בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה (ה.ל.ה) בחינוך היסודי. מטרתם ליצור ערך, מעורבות ורלוונטיות (ע.מ.ר) בתהליך הלמידה המשמעותית.

- ✓ במסמך [ההישגים המצופים](#), ריכזנו עבור הצוות המקצועי, את כל המידע הנדרש ללימוד תחום הדעת.
- ✓ בפריסות תכניות הלימודים ל [כיתות א-ב](#), [כיתה ג](#), [כיתה ד](#), [כיתה ה](#), [כיתה ו](#), ניתן למצוא דוגמא לבניית תכנית לימודים, סביב ציר / נושא מארגן ידע ערכים ומיומנויות.
- ✓ הצעות לדגמי הוראה -למידה -והערכה, לכל אחת משכבות הגיל בחינוך היסודי. בהשראתן ניתן לבנות דגמים נוספים לה.ל.ה. על פי ראות עיניו של המורה וצרכי כיתתו.
- ✓ [כיתה ג-הולדת משה, כיתה ד- הכנות לכניסה לארץ, כיתה ה- הבקשה למלך, כיתה ו- ביקור מלכת שבא.](#)
- ✓ מבנה ורציונל תכנית הלימודים בחינוך היסודי במסגרת הרפורמה 70-30 יתפרסם באתר תנ"ך ממלכתי.

קבלת התורה בכיתה א'

הלמידה והוראה מתוך הקשר, הביאה אותנו לכתוב הצעה בה ניתן יהיה לקיים את הטקס המוכר לקבלת ספר התורה בסוף כיתה א' בסמוך לחג השבועות, חג מתן תורה. קיום הטקס והחג בסמיכות, מעניק לשניים הקשר סמלי ומשמעותי. עד כה הטקס והלימוד סביב קבלת התורה, התקיים בכיתה ב'. לקיומו של הטקס, נדרשה היערכות ארוכה, והקצאת השעות רבות, אשר גזלה שעות לימוד יקרות ללימוד משמעותי של כל ספר בראשית. בהצעה, נערכת למידה לקבלת הספר בכיתה א', כמקובל. לאחר קבלת הספר בסמוך לחג השבועות, מתחילה למידה חווייתית, המשלבת תחומי דעת נוספים, ללימוד סיפורי הבריאה. לימוד סיפור הבריאה, אינו סותר את החזרה עליו בתחילת כיתה ב'. הצעה זו נוסתה בכמה בתי ספר בחינוך היסודי בצפון. הדים להצלחתה התפרסמו במקראלטר בשנה שעברה. צוות המורים לתנ"ך, המעוניין לשלב את טקס קבלת התורה סמוך לחג השבועות בסוף כיתה א, מוזמן לפנות אל מדריכות החינוך היסודי, להיעזר בהן לבנות את ההצעה להוראה למידה בהתאם לצרכי בית הספר.

5. השתלמויות וימי עיון תשע"ז

א. השתלמויות בפסג"ות

בשנת הלימודים תשע"ז נקיים השתלמויות בהוראת התנ"ך בחינוך היסודי והעל יסודי, במרכזי הפסג"ה השונים. הנושא המרכזי "פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט" (תהילים ל"ז 30). ייסוב סביב החוק, החוכמה וההיסטוריוגרפיה. בהשתלמות נעסוק בין היתר בהערכות חלופיות, מיומנויות למידה, ועבודה סדנאית, אשר תיתן כלים הניתנים ליישום בתהליכי ההוראה והלמידה בכיתה. מבנה ההשתלמות בפסג"ות: ארבעה מפגשי פנים אל פנים, יום עיון או סיור, שלושה מפגשים מתוקשבים להן נלוות מטלות ומטלת סיכום. כל ההשתלמויות הן בנות 30 שעות, מזכות בגמול עם ציון ומוכרות לאופק חדש ולעוז לתמורה. **השתתפות בהשתלמויות המורים היא תנאי הכרחי להשתתפות בהערכת בחינות הבגרות.** השנה נקיים השתלמות מקוונת למורים המלמדים בישובים רחוקים ממרכזי הפסג"ה, על מנת שנוכל לתת מענה מקצועי גם להם. פרטים יפורסמו בהמשך בהודעות מפמ"ר. [טבלת השתלמויות בפסג"ות](#) מופיעה באתר תנ"ך ממלכתי.

ב. ימי עיון והשתלמויות מרוכזות בבית יציב

בשנת הלימודים תשע"ז, יתקיימו מספר ימי עיון והשתלמויות מרוכזות בבית יציב. בהשתלמויות נעסוק בנושאים שונים מתוכנית הלימודים ובנושאי העשרה, בהתאם לשכבות הגיל. נחשף למגוון דרכי הוראה, למידה והערכה, למידה רב תחומית, ולמידת עמיתים.

ימי העיון:

30.11.16 - יום עיון למורים צעירים במערכת

27.12.16 - יום עיון ארצי בחנוכה

1.3.17 - יום עיון ארצי בנושא חוק וחוכמה

14.5.17 – יום עיון הוראת תנ"ך במכללת אורנים

השתלמות מרוכזת בבית יציב:

22-24.1.17 - השתלמות בית יציב למורי היסודי וחיטבות הביניים.

קישורים להרשמה לימי העיון ולהשתלמויות המרוכזות בבית יציב, יתפרסמו באתר תנ"ך ממלכתי.

6. מערך ההדרכה בתנ"ך

מערך ההדרכה פרוס בכל הארץ ועומד לרשות המורים. יחד עם המדריכים ניתן יהיה למפות צרכים בית ספריים בתחום הדעת, ולבנות יחד עם הצוות המקצועי מענה מתאים. הרפורמה של 30 – 70, מאפשרת מרחב גיוון ויצירתיות בתהליכי ההוראה למידה וההערכה. מערך ההדרכה מהווה תמיכה מקצועית, לכל מה שיידרש. [מערך ההדרכה](#) מופיע באתר תנ"ך ממלכתי.

7. למידה חוץ כיתתית

מרחבי הלמידה מחוץ לכיתה, מאפשרים גיוון בארגון הלמידה וההוראה, תוך יצירת התנסויות חדשות. תכנית הלימודים מזמנת לנו, קישור למרחבי למידה מחוץ לכיתה, דרכם ניתן להאיר את הכתובים ולתת להם שם מקום וחיות. **במוזיאון ארצות המקרא - תערוכה מיוחדת**, המשחזרת עיר בעמק האלה. במקום שבו התרחש הקרב המפורסם בין דוד וגוליית. האם נמצאו עקבותיו של דוד המלך בעמק האלה? ניתן יהיה לשלב את הסיור בתערוכה במסגרת הלימוד בחינוך היסודי כיתה ה', בחטיבת הביניים כיתה ח' והיחידות המורחבות. גם הוראה למידה סביב משפט לדמות מקראית, בשיתוף עם מוזיאון ארצות המקרא, יפורסם באתר תנ"ך ממלכתי.

8. שנת ירושלים תשע"ז

פרקי המקרא מזמנים לנו התייחסות רחבה למעמדה של ירושלים וקורותיה למן בחירתה על ידי דוד, דרך חורבנה ועד לשיבה אליה לאחר החורבן והגלות. על האירועים המרכזיים בלוח השנה העברי אנו מלמדים בתכנית הלימודים במסגרת הנושא היסטוריוגרפיה ונבואה. בשיתוף עם "מכון מגלים", ניצור דגמים והצעות להוראה ולמידה, מתוך הקשר. אלה יופיעו באתר תנ"ך ממלכתי.

9. "תורה נביאים ו...כותבים!"

תכנית אשר החלה בשנה שעברה, שמה לה למטרה להעמיק ולפתח את הקשר בין הלומד לספר הספרים על ידי כתיבה יצירתית וחוייתית. ספר ארצי ובו רוכזו כל העבודות של תלמידי החינוך העל יסודי, הופץ בין בתי הספר. התלמידים אשר הגיעו למקומות הראשונים, זכו לקבל את הפרס, במעמד חידון התנ"ך העולמי ביום העצמאות. התכנית מיועדת לתלמיד כיתות ה-ו, ז-ט ו-יב. עבודותיהם של תלמידי התיכון ישמשו גם להערכה חלופית (30%) במסגרת הברות בתנ"ך, לפי מחוון המפמ"ר. במסגרת המחויבות החברתית לה נדרש כל תלמיד בחטיבה העליונה, ניתן יהיה לשלב את תחום הדעת תנ"ך בבתי הספר. תלמידים בשיתוף והכוונה של מורי התנ"ך, אשר יבחרו לעשות את המחויבות החברתית בהובלת מיזמים מתחום הדעת בבית ספרם, יקבלו סיוע של הפקוח על הוראת תחום הדעת. פרטים נוספים בחוזר מנכ"ל לשנת הלימודים תשע"ז.

אני קוראת לכם, ציבור המורים, לפנות אלי בכל שאלה ובעיה הקשורה לתחום הדעת. אשתדל להיענות לפניותיכם בהקדם האפשרי. צוות המדריכות הארציות האמונות על תחומים מקצועיים, עומד גם הוא לרשותכם לכל מה שיידרש.

בברכה,
ענת צידון

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממלכתי

העתקים :

דרי' משה וינשטוק – יו"ר המזכירות הפדגוגית

גבי' דליה פניג – סגנית יו"ר המזה"פ ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי

גבי' צילה מירון אילן - מנהלת אגף מורשת

גבי' דסי בארי - מנהלת אגף א' חינוך על-יסודי

גבי' אתי סאסי- מנהלת האגף לחינוך היסודי

מר דוד גל –מנהל אגף הבחינות

מנהלי מחוזות במשרד החינוך

מדריכי תנ"ך בחינוך הממלכתי